

LASTEN JA NUORTEN VOIMALA

Kelan ja Ok Toivon kuntoutuskokeilu

-käynnistyi keväällä 2000,

-toiminta jatkuu kilpailutuksen jälkeen osana Kelan normaalia palveluhankintaa

-voimavarasuuntautunut lähtökohta

-toiminta monimuotoista, moniammatillista

-5-25 vuotiaille lapsille/nuorille ja heidän perheilleen

-moniammatilliset Voimalatiimit Helsingissä, Tampereella, Kotkassa ja Oulussa

-kuntoutuspäätös lapselle/nuorelle = 24 käyntiä vuoden ajalle

-Kuntoutussäätiö ja Lapin yliopisto arvioivat parhaillaan hanketta

VOIMAVARA- JA RATKAISUKESKEINEN NÄKÖKULMA PAKKO-OIREIDEN HOITOOIN

Voimavarasuuntautunut lähtökohta sopii hyvin kuntoutukseen, jossa käytetään hyödyksi monenlaisia resursseja ja toiminta on moniammatillista, tavoitteellista.

Lapset eivät useinkaan pidä pitkään paikoillaan istumisesta, ongelmien analysoinnista, menneiden asioiden korostamisesta ja heidän kielelliset taitonsa ovat vielä kehittymässä.

He ovat valmiita rakentamaan vuorovaikutukseen, kokeilemaan ja innostumaan kun he kokevat, että heihin luotetaan ja heidän ainutlaatuisuuttaan, kykyjään ja taitojaan arvostetaan.

Tuloksellisuuden taustalla on aina hyvä yhteistyö

Olettamuksia vanhemmista ja lapsista, jotka ohjaavat toimintaa hyvän yhteistyön suuntaan:

jokainen **vanhempi** haluaa: (T.Steiner, I. K. Berg)

- olla ylpeä lapsestaan
- vaikuttaa lapseensa suotuisalla tavalla
- kuulla hyvää lapsestaan ja saada palautetta hänen onnistumisistaan
- auttaa lastaan käymään koulua ja menestymään
- toivoo, että lapsen elämä tulisi olemaan parempi kuin heidän omansa
- hyvän suhteen lapseensa
- olla toiveikas lapsensa suhteen

jokainen **lapsi** haluaa:

- että vanhemmat voivat olla hänestä ylpeitä
- tuottaa iloa ja mielihyvää vanhemmilleen
- tulla hyväksytyksi osana perhettä/ryhmää

- oppia uusia asioita
- olla aktiivinen ja tehdä asioita yhdessä muiden kanssa
- että heidän toiveitaan ja mielipiteitään kuullaan
- yllättyä myönteisesti ja yllättää muita
- tehdä valintoja, kun siihen annetaan mahdollisuus

Yhteistyön rakentaminen alkaa jo ennakko-odotusten luomisesta ennen 1. tapaamista ja sitä vaalitaan koko jakson ajan

Lapset ovat taitavia lukemaan pienistä vihjeistä ja rivien välistä, mitä heiltä odotetaan

Yhteistyö on ainutkertaista, räätälöityä
(yhtä monta tarinaa pakko-oireista kuin asiakastakin)

Ensimmäisellä tapaamisella ongelmat käännetään muutos/tavoitekielelle
-apuna voi käyttää ratkaisukeskeisiä haastattelutekniikoita

Kun on saatu riittävän hyviä kuvauksia siitä, miten ongelmien sijaan asioiden tulisi olla, lähdetään liikkeelle sellaisesta tavoitteesta, joka vaikuttaa lupaavalta, mahdolliselta saavuttaa
-ajankohtaiset, kiireelliset asiat hoidettava ensin

”haluan tietää mistä ongelmat johtuvat”

Diagnoosista riippumatta lapsiin, nuoriin ja heidän perheisiinsä suhtaudutaan voimavarakehyksestä käsin - keinot tavoitteisiin pääsemiseksi voivat vaihdella paljonkin tilanteen mukaan

Pakko-oireista kärsivän lapsen kohdalla voidaan toimia voimavara- / ratkaisukeskeisistä peruslähtökohdista ja toimintatavoista käsin ja tarpeen mukaan liittää mukaan muita tulokselliseksi tiedettyjä menetelmiä

Työskennellään sekä lapsen että perheen kanssa eri kokoonpanoissa

Muuta verkostoa hyödynnetään tarpeen mukaan

-lastensuojelua silloin kun olosuhteet ovat turvattomat tai perheen voimavarat muuten riittämättömät

-yhteistyö koulun kanssa tarpeen mukaan

-harrastuksista saattaa löytyä suurikin apu

TYÖSKENTELYN LÄHTÄKOHTIA

- hyvä yhteistyö on tuloksellisen toiminnan perusedellytys
- perheenjäsenet, muut läheiset nähdään tärkeänä voimavarana
- tilanteen koheneminen ei välttämättä edellytä ongelmiin paneutumista, niiden "todellisten" syiden selvittelyä
- etiologiaa ei pyritä korostamaan, ongelmat monien asioiden summa
- tarjottuja selityksiä(uskomuksia) voidaan kyllä hyödyntää
- muutos on ensisijaista, työntekijän tehtävä on auttaa huomaamaan ja vahvistamaan sitä
- **huomio kiinnitetään onnistumisiin, voimavaroihin kykyihin, ongelmavapaisiin alueisiin ja niitä pyritään kasvattamaan ja siirtämään (vrt. ei toivottujen asioiden kitkeminen)**
- tavoitteista, suunnasta ja käytettävistä menetelmistä neuvotellaan lapsen/nuoren/perheen kanssa koko prosessin ajan
- monenlaisia näkökulmia, tarinoita totuuksia kunnioitetaan
- työntekijä ja asiakassysteemin jäsenet luovat todellisuutta yhdessä
- kielen merkitys korostuu
- lapsi, nuori ja perhe oman tilanteensa asiantuntijoina
- työntekijä ensisijaisesti heidän puolellaan aittaa
- työskentely suuntaa kohti tulevaisuutta, menneisyydestä ja nykyisyydestä keskustellaan tulevaisuuden "rakennusaineena"

- tehdään lisää sitä mikä toimii - ei toisteta epäonnistuneita ratkaisuyrityksiä, vaan tehdään jotain eritavalla
- "What do they want -what can they do"

intervention kohteena voi olla:

-kokemukset (tunteet) -mikä tunnetila on otollinen muutokselle

-asioiden merkitys - kielen avulla avataan uusia mahdollisuuksia (reframing)

-toiminta - mitä voi tehdä

-olosuhteet - miten luoda suotuisat olosuhteet muutokselle

ONGELMANMÄÄRITTELYN TAITO

-miten muotoilla yhdessä ongelma helpommin ratkaistavaksi

"Olen menettänyt täydellisesti toimintakykyni"

-vältä psykologisia kuvauksia, jotka eivät auta kohentamaan tilannetta (toimintakyky vs dg.)

-kun erilaisia näkemyksiä -ei vahvisteta oikea-väärä asetelmaa

-jotkut näkemykset voivat olla hyödyllisempiä muutoksen kannalta

-erilaisia selityksiä siitä, mistä ongelmat johtuvat voidaan hyödyntää-johtavat erilaiseen toimintaan:

mistä esim. riitely johtuu (pahasta tahdosta, stressistä, rajatilapersoonasta, voimakkaasta halusta toteuttaa asioita tms.)

MUUTOSPUHE

-suhteen luomisessa käytetään asiakkaan kieltä, keskeisiä metaforia, (tuntea, näyttää, kuulostaa)

-muutospuheessa hyödynnetään kielellisiä resursseja

monimerkityksellisyyttä: tosiasioina pidettyjä, usein yksiselitteisinä/itsestään- selvyysinä pidettyjä ongelmakuvauksia ja keskeisiä sanoja/ metaforia ryhdytään horjuttamaan puheen avulla riita: mielipide-ero, symbioottinen suhde vanhempaan: tavallista läheisempi, koulufobia: vaikea lähteä kouluun, masentunut: alavireinen, lannistunut, mieli maassa

-käännetään toiminnan kuvaukseksi:

-olen niin hajamielinen -missä tilanteessa onnistut parhaiten huolehtimaan tehtävistäsi

- hyödynnetään eri aikamuotoja:

en osaa päättää asioita -sinun oli vaikea päättää-

silloin kun sinulla vielä oli vaikeuksia päättää, millaisissa asioissa se oli koit sen helpommaksi

vielä-sana (vrt taas, aina, ei koskaan)

asiat ovat kehittymässä lupaavaan suuntaan, vaikka vielä ei suuria muutoksia näykään

ongelmista puhutaan **hetkellisinä ilmiöinä**

BFTC:N (Solution Focus) MALLI

-tunnista ja kannusta hyödyllisiä toimintatapoja

TAPAAMISTEN JÄSENNYS

kontaktin luominen, informointi

ongelmapuhe,

neuvottelu tavoitteista: mitä asiakas haluaa

ihmekysymykset - kuvitellaan, että ihme on tapahtunut...

onko pieniä ihmeitä tapahtunut jo

edistyksen ja resurssien kartoittaminen

asteikkokysymykset

mitä edistystä on tapahtunut, mitä itse on pystynyt tekemään, mikä on auttanut,

seuraava askel, mitä pieni muutos vaatisi, mitä pitäisi tehdä, mitä pitäisi tapahtua, jotta...

keinoista neuvottelu

poikkeukset= onnistumiset, kun tilanne on hyvä tai jnv parempi, kun ongelmaa ei ole tai kun siitä ei ole haittaa

mikä silloin on eri tavalla, mitä asiakas onnistuu itse tekemään, mikä toimi/kuka auttoi, pystyykö tekemään lisää sitä mikä toimii

arvio muutoksen mahdollisuudesta:

miten paljon asiakas **uskoo**, että muutos on mahdollinen

voiko **itse vaikuttaa** asioiden kulkuun

minkä verran on **valmis ponnistelemaan** tilanteen

kohentamiseksi

työntekijän yhteenveto kannustava palaute (kotitehtävä)

asiakkaan palaute

MRI:n MALLI(Problem Solving)

- tehdään jotain erilaista ongelmalliseen käyttäytymiskuvioon liittyen
- voidaan pyrkiä muuttamaan: ajoitusta, paikkaa, tiheyttä, voimakkuutta, järjestystä, lisätä jokin elementti, osittaa, vaihtaa rooleja jne.

DULWICH CENTREN MALLI (Ulkoistavat keskustelut ja siihen liittyvät toimintatavat)

- hankaluuden nimeäminen, tutkitaan "olion käyttäytymistä" missä olosuhteissa viihtyy-miten häädetään
- passiivisesta uhrista - aktiiviseksi taistelijaksi
- muutoksen vahvistaminen, dokumentit

Käytännön työskentelyssä hyväksi havaittua:
toimivaa ja muistettavaa

- huomion kiinnittäminen vahvuuksiin onnistumisiin, ongelmavapaisiin alueisiin
- muutoksen ja erojen vahvistaminen
- hallinnan tunteen vahvistaminen
- sosiaalinen vahvistaminen, kannustajat
- onnistumisten harjoittelu

- vanhempien tukeminen, rajat, vanhempien oma ahdistus "tarttuu", vastuunjako perheessä
- turvallisuudesta huolehtiminen
- pienten askelten politiikka
- ulkoistaminen, konkretisointi
- mielikuvaharjoittelu
- rentoutus, stressin hallinta
- palaute, tehtävät
- dokumentit, juhlistaminen
- ei vahvisteta ongelmapuhetta tai ongelm. käyttäytymistä
- syyllisyyden, häpeän, vihan tunteiden käsittely
- validointi, normalisointi (Beckham, Monk, Nalle Puh)

mitä hoitoon painotetaan

häpeä ahdistus vähän ylä- 10v aikaisint esikoulu

perhedynamiikka

rajat tärkeitä alkaako hallita koko perhettä, syytetäänkö toista vanhempaa

seksuaalisuus ahdistus masennus

beckham Monk

miten yhteistyö sujuu

mörkökrppi
liikaa omassa varassa
maaginen ajattelu
ettei pahaa tapahtui
jos jo tapahtunut tyhjäksi tekemineny

hyvin erilaisia
Kuinka paljon haittaa elämää
koko perheen tilannetta
koulussa

vanhempien ahdistus tarttuu
steressi voimistaa

itsetunto on huono

tavoitteista liikkeelle
onko jokin kriittinen -mikä on lupaavin ti, mihin suostuvat, mitkä resurssit
miten diagnoosista puhutaa, ei aianakaan esineellistetä sitä

poikkeukset, ongelmavapaat alueet

muuta
kanavoiminen tiettyyn aikaan ja paikkaan
oireen määrämien
harjoittelu, mikä on tavallista

huomio muualle kiinnostukset, hevonen

kykujen siirto, itseilmaisuu

muutoksen vanvistänen

kavatetaan toimiva huomio muualle
emdr trauman jälkeen

kontakti

tavoitteista keskustelu

mikä on toiminut, onko edistystä, poikkeuksia

voiko tehdä hyviä päiviä

kuka mikä auttaa, toimiiko kannustus, kannuistaja

tehtävät -ennustus, tarkkailu, tutkiminen

palautte

siakkaan palautte

lapsen ikätaso, samauttamine kieleen

mistä on merkki, mitä ennustaa